

Compliance en de 1,5 meter maatschappij (3); regelgeving en de voorbeeldfunctie

Het corona virus maakt geen onderscheid tussen een koning, minister en een burger van een democratische rechtstaat. Je zou dus denken dat eenieder de regels ter voorkoming van verdere verspreiding concreet naleeft en verder dat degenen die deze boodschap moeten uitdragen er ook voor zorgen dat zij niet de schijn tegen zich krijgen dat zij deze regels niet naleven.

Recente berichtgeving in de media doet anders vermoeden als het gaat om hoogwaardigheidsbekleders in Nederland. Hoewel er waarschijnlijk wel iets valt af te dingen op de desbetreffende gevallen, rijst hierbij toch de vraag hoe personen op functies die nu eenmaal 'onder de loep' liggen, om dienen te gaan met dergelijke regels anders dan simpele naleving daarvan.

Ik sluit hierbij graag aan bij een artikel van M. Kaptein over de *appearance standard* (2018). De *appearance standard* gaat over de schijn van *unethical behavior*. Het bijzondere hiervan is dat er dus concreet geen sprake is van *unethical behavior* maar dat dergelijk gedrag toch ethisch (maatschappelijk) gezien niet wordt aanvaard dan wel dat hier zelfs juridische consequenties aan kunnen worden verbonden. Je zou dit concept ook kunnen toepassen op de schijn van niet naleving van de 1,5 meter regel (met de aantekening dat dit niet nader wetenschappelijk is onderzocht).

De *schijn van..* is een *buzzword* in wet- en regelgeving m.b.t. de financiële sector maar juridisch lastig te duiden. Toezichtjuristen en compliance professionals buigen zich regelmatig over de vraag hoe je dergelijke bepalingen dient te interpreteren en om dient te zetten in beleid dan wel dient te handhaven in de dagelijkse praktijk. De voorbeeldfunctie is hierbij belangrijk en het is m.i. een feit van algemene bekendheid dat bestuurders en medewerkers van financiële ondernemingen zich voorbeeldig dienen te gedragen dan wel integriteit (i.e. onder meer naleving van wet- en regelgeving) dienen uit te dragen bij de financiële onderneming en in de sector. Zeker voor beleidsbepalers van financiële ondernemingen geldt dit des te meer omdat dit wordt meegenomen in de wettelijk verplichte betrouwbaarheids- en geschiktheidsbeoordeling door toezichthouders zoals DNB en de AFM. Kortom hun gedrag dient boven elke twijfel te zijn verheven.

De rationale achter de voorbeeldfunctie is dat een goed voorbeeld doet volgen anders geformuleerd, dat personen alsdan om sociale en/of normatieve redenen meer geneigd zijn om de desbetreffende regels na te leven (Parker & Nielsen 2011).

De gevolgen van de eerder genoemde twee gevallen in de media waarin op zijn minst de schijn wordt gewekt dat de regels niet zijn nageleefd, zijn hieruit logischerwijze af te leiden. Het maatschappelijk draagvlak om de 1,5 meter na te leven staat al onder druk (zie de website van de RIVM) en erodeert om diverse redenen. Het feit dat twee hoogwaardigheidsbelekers zich niet aan de betreffende regel houden dan wel de schijn van niet naleving hiervan niet hebben vermeden, helpt dan natuurlijk niet. Zoals hiervoor gesteld zou hun gedrag boven elke twijfel moeten zijn verheven. Als je kijkt naar de strenge (lokale) handhaving van de 1,5 meter regel/het samscholingsverbod (zie mijn eerdere columns hierover) valt, gezien de maatschappelijke rationale (namelijk de volksgezondheid) alleen maar een brief of tweet met excuses dan natuurlijk niet uit te leggen aan het grotere publiek.

Daarnaast gaat het uiteindelijk ook om de eigen gezondheid. Het corona virus maakt immers geen onderscheid tussen een koning, minister en een burger van een democratische rechtstaat

29 augustus 2020, Raf Houben

Raf Houben is universitair docent bij de opleiding Compliance & Integriteit Management VU Amsterdam en promoveert op effectiviteit van financiële regelgeving.

Zie: <https://vuweb.vu.nl/nl/onderwijs/executive-education/compliance-integriteit-management>

Bronnen:

- Kaptein M., The appearance standard: Criteria and remedies for when a mere appearance of unethical behavior is morally unacceptable. *Business Ethics: A Eur Rev.* 2018;000:1–13. <https://doi.org/10.1111/beer.12195>.
- C. Parker & V.L. Nielsen (Eds.), *Explaining Compliance; Business Responses to Regulation*, 2011, Edward Elgar Publishing.
- RIVM; <https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/naleven-gedragsregels>.